

Sommeren er så småt ved at gå på hæld. Siden sidste nyhedsbrev har foreningen afholdt mange velbesøgte arrangementer. Den store satsning var høslæt og høstfest i juni. Tillægget i dette nummer: "Dansen på engen" er tænkt som en litterær gave til vore medlemmer med en tak for stor opbakning.

En speciel tak til Niels "Åmand" og hans hold for opvisning og undervisning. Til skovdistriktet for kåte, hjertehus og praktisk hjælp. Til Nyruphus og Ester for aktiviteter i Karen's Hus. Til naturforeningerne der udstillede på Avlsgården. Til snobrødbagersken og kaffe/kage/frokostpigerne. Til egns historikeren og chaufføren på høvognen. Til økofolkene fra Tikøb. Til spillemanden på engen. Til Helene og hendes spillemænd. Til Niels Grønkjær som koordinator og idémand.

"Gaven", som har været publiceret i URT, er godt nok af ældre dato, men budskabet er såre aktuelt. Lad os sammen passe på de "åndehuller" der endnu er tilbage. Det gavner både sjæl, krop og natur.

Siden sidst

Sommerens gang i Hellebæk Kohave

Skovens mørkegrønne farve, græssets brune – og roen overalt. Det er de oplevelser, jeg forbinder med Kohaven her i midten af august, hvor disse ord skrives. Jeg cykler i øjeblikket igennem landskabet et par gange om ugen, går måske en lille tur eller slår et smut ned i Teglstrup Hegn - og nyder stilheden. Men turen skal ikke gøres for sent på eftermiddagen. Så er kondifolket i fuld vigør, og roen må vige. Sensommeren er en anderledes tid end foråret og forsommeren, hvor dyr, fugle og mennesker har mange gøremål herude. Ganske vist er floraen stadig overdådig, vandpileurten dækker store dele af Pernillesøen, guldsmede og andre insekter hvirvler rundt på solbeskinnede dage og under vandoverfladen har vandbiller, døgnfluelarver og andre travlt. Lydkulisser er ofte blot en dæmpet filen fra en markgræshoppe. Helhedsindtrykket er ro. Fuglekiggerne er væk, grågæssene er fløjet ud til bedre spisesteder, skovtursgæsterne er sjældne og de organiserede ture ligeså.

Men selvfølgelig har også denne tid sine små unikke naturperler. Det er tid for de første rørhatte og kantareller. Det er tid at holde øje med, om vores rovfugle nu fik unger på vingerne (jo, tårnfalken fik vist 4-5 unger, rørhøgen 3 ovre i Videløkke Dam og lærkefalken, den måtte vist opgives), og måske kan man finde et saftende birketræ i skovkanten, hvor sommerfugle som dagpåfugleøje, admiral, nældens takvinge og den sjældne sørgekåbe uden tanke for omverdenens farer begærligt drikker af den sukkerholdige saft fra

birken. Og øjnene søger opad en gang imellem. Skulle man være så heldig at få øje på den første trækkende hvepsevåge på vej mod Afrika. Et af de første sikre efterårsvarsler.

Steen Søgaard

Dagpåfugleøje

Foto: Niels Grønkjær

Kalender/oversigt

(Hold øje med hjemmesiden for ændringer og tilføjelser)

Kultur-cykeltur i Kohaven

- Søndag d. 13. september kl. 13.30

Svampetur i Teglstrup Hegn

- Lørdag d. 19. september kl. 10 – 13

Fugletræktur ved Julebæk

- Søndag d. 4. oktober kl. 10 - 13

Høslæt på engen

- Lørdag d. 24. oktober kl. 10

Fugletræktur ved Julebæk

- Søndag d. 25. oktober kl. 10 - 13

Fototur løvfald

- Søndag d. 1. november kl. 10 – 14

Nyt dialogmøde med skovdistriktet og Dansk Ornitologisk Forening (DOF)

Vores andet møde med statsskovdistriktet, nu Skov- og Naturstyrelsen Øresund og DOF fandt sted den 16. juni som en gåtur på Kohavens arealer. Som beskrevet i vores nyhedsbrev 1-2009 er formålet at udveksle synspunkter om og forslag til at forbedre naturen på distriktets arealer og derfor også i Hellebæk Kohave.

Fra Kohavens venner deltog Peter Rodemann og undertegnede, fra distriktet skovfoged Kim Myling-Petersen og vildtkonsulent Peter Søland og fra DOF Jørgen Hansen.

Vi besøgte Kohaven og diskuterede nogle af de ting, vi så undervejs.

Arbejdet med at få hævet vandstanden i Judas Bæk (den lille bæk, der afvander Bøgeholm Sø mod øst) og dermed få skabt et lille vådområde, går langsomt fremad. Der er nu lavet en foreløbig liste over plantearter i området. Den viser, at der ikke findes sjældne planter, hvilket igen betyder, at kommunen kan give en dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Først derefter kan vi hæve vandstanden. Vi vil skubbe til sagen, som vi synes, går alt for langsomt.

Fra vores og DOF's side blev der rejst kritik af, at der finder organiseret hundetræning sted i Kohaven i fuglenes og dyrenes yngleperiode. Det sker bl.a. omkring Bondedammen, hvor der yngler grågæs og omkring tørvegravene lige sydvest for Avlsgården. Et af vores medlemmer har rapporteret, at hundene bl.a. svømmer rundt i Bondedammen. Vi vil gå videre med sagen overfor skovdistriktet og opfordrer vores medlemmer til at rapportere til os eller kommentere fx i vores blad, hvis de oplever lignende ting.

I Bondedammen har distriktet nu optalt 96 reder af skarv i juni måned, og der er mange ledige redetræer endnu, så kolonien vil nok vokse de følgende år. Det er en spændende oplevelse at se det livlige skarvfamilieliv udfolde sig omkring rederne om foråret, og det kan opleves på tæt hold på søens vestside. Få den oplevelse. Prøver skarverne at etablere sig på landsiden langs søen, vil rederne blive fjernet af distriktet.

Til slut skal lige nævnes, at på foranledning af Kohavens Venner har distriktet ryddet opvæksten af træer ved Videløkke Dam langs Gammel Hellebækvej. Så stop op her, sæt jer på bænken, nyd udsigten, hør vandriksen grynte og få måske et glimt af de ynglende rørhøge. Kan det ikke nås i år, så prøv til næste forår.

Steen Søgaard

De Vilde Blomsters Dag

i samarbejde med Dansk Botanisk Forening blev en fejring af 200-året for Darwins fødsel. Solen skinnede over de 30 deltagere, der lyttede til Gunnar Rylander Hansens fortællinger om blomsterbestøvning og evolution. Tegninger littede på forståelsen, for emnet var lidt svært. Men som den mester Gunnar er, blev det hele forståeligt. TAK.

Dagen sluttede med fælles frokost omkring grillen.

Turen i Ruslands Bakker

Søndag den 24. maj var Kirsten og Lars Holst inspirerende guider for en vandretur i Ruslands Bakker. Velkendt for de fleste var området med Rudolf Tegnerts skulpturer, men den særegne naturskov bag museumsområdet var næsten ukendt og overraskende for næsten alle på turen.

Vejret var overskyet, og da vi skulle til at finde madpakkerne frem, begyndte det desværre at regne, men alle var enige om at turen havde været en oplevelse, som bestemt tåler gentagelser.

Poul Bindslev

Natur og kultur mødes

Foto: Poul Bindslev

Folk og fæ og frokost i Kohaven.

Den 19. juli lovede vejrudsigten overskyet, men oplarende vejr op ad dagen. Ikke desto mindre silede regnen ned, da formanden Steen Søgaard bød velkommen til 30 regntøjs- og paraplyinddækkede Kohavegæster.

Sammen med økolandmand Kurt Larsen, Tikøb, gik vi ud for at tage hans skotske højlandskvæg i nærmere øjesyn.

Flokken består af ialt 40 stykker kvæg, deriblandt en del køer med kalve. De kan bevæge sig frit på 40 ha græsareal og ca. 60 ha skovområde. Afgræsningen af skovarealerne efterlader sit synlige spor i form af ”paraplyskov”, når kvæget har ædt underskov og de nederste grene af større træer og buske.

Hellebæk Kohave er et naturgenopretningsprojekt. Formålet er, over en periode på henved 50 år, at genskabe den ”overdrevs”-fauna, der tidligere var karakteristisk for området og lignende områder over hele landet, hvor man igennem århundreder har ladet kvæget græsse frit på magre jorder.

Kvægflommen var meget imødekommende og lod sig gerne fotografere på nært hold – også selv om den besøgende menneskeflokk undervejs voksede til næsten 50 personer – efterhånden uden regntøj og paraplyer.

Tilsvarende nærkontakt fik vi med den 100 styk store flok af ungkreaturer af almindelig malkerace, der afgræsser arealet vest for kørevejen gennem Kohaven. Her var det nær

Lisa griller – og vi venter pænt

Foto: Aase Olesen

mest køerne, som kom strømmende til for at se nærmere på os.

Undervejs på turen gjorde formanden og andre fuglekyn- dige os andre opmærksomme på sanglærken, på tårnfal- kene, som bor ved Avlsgården, og på en stor flok grågæs, som lever godt og talrigt på området i disse år, hvor ræven næsten er sat ud af spillet på grund af sygdommen skab.

Efter en god times tid vendte vi hjem til Avlsgårdens nyer- hvervede borde og bænke med plads til alle og med mulig- hed for at købe og smage Kurt Larsens lækre økologiske pølser fra grillen.

Aase Olesen

Kommende arrangementer

Kultur - cykeltur i Kohaven

Søndag d. 13. september kl. 13.30

Kohavens og Teglstrup Hegns dejlige natur kender mange. Men hvad med kulturminder og –spor?

Hvor ligger Svenskegrøften og hvorfor blev den gravet? Hvorfor hedder det Paradepladsen, og hvad er der egentlig med den Potteovn? Er der kobber i Kobberdammen, og hvad gemmer Gl.Skovhus og Julebæk på af spændende hi- storier? Alt dette og mere til har egnshistoriker Erik Trolle stor viden om.

Med Erik i den gule førertrøje cykler vi i stille og roligt tempo ad de små skovveje. Turen varer omkring 1 ½ time og en cykelhjelm er ingen hindring. Efter turen, som slut- ter på Avlsgården, er der eftermiddagskaffe med hjemme- bagt kage for en beskedn pris.

Turleder: Erik Trolle

Mødested: Hellebæk Avlsgård

Gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Svampetur i Teglstrup Hegn

Lørdag d. 19. september kl. 10 - 13

Svampeturen går i år til Teglstrup Hegn. Vi besøger for- skellige skovtyper, hvor vi ser, hvilke svampe, der knytter sig til de forskellige biotoper.

Vi ser først og fremmest efter spiselige svampe og deres forvekslingsmuligheder. Undervejs stopper vi op og ta-

ler om vores fund, og ved hjemkomsten til Avlsgården vil svampene, under indtagelse af en kop kaffe, blive lagt frem og gennemgået.

Turleder: Trine Jarløv

Mødested: Hellebæk Avlsgård

Medbring: Kniv/kurv til svampe

Gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Fugletræktur ved Julebæk

Søndag den 4. oktober kl. 10 - 13

Efterårstrækket af fugle har nu stået på i flere måneder, men her i begyndelsen af oktober går det op i et højere gear. Hos os er det især musvågerne, vi lægger mærke til. Op til tu- sind fugle kan vi se på en god trækdag. Sjældenheder som glente, havørn og vandrefalk kan pludselig dukke op, og andre fugle som edderfugle, ringduer og småfugle kan også opleves på deres vej mod sydligere himmelstrøg. Vær med til at opleve dette fascinerende naturfænomen.

Vi vil stå på stranden og observere trækket 2-3 timer, så tag varmt tøj på og medbring kikkert. Evt. kan man leje en kik- kert på stedet for 10 kr.

Turleder: Steen Søgaard

Mødested: Stranden nedenfor P-pladsen ved Julebækhus på Nordre Strandvej.

Gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Høslæt og oprydning på engen

Lørdag d. 24. oktober kl. 10

Sommerens høslæt og -festarrangement blev afviklet 20. juni. Det var en festlig og velbesøgt succes med mange ind- slag.

Vi indkalder nu til efterårets efterslæt og oprydning på en- gen. Kom og giv os en hånd med, og hjælp os at virkeliggø- re drømmen om at genskabe en rigtig gammeldags eng med en varieret fauna og flora. Vi sørger for leer, river, høtve og andet værktøj. Efter oprydningen trakterer foreningen med lidt håndmad og drikkeelse.

Mødested: Hellebæk Avlsgård

Høet er stakket

Foto: Niels Grønkjær

Fugletræktur ved Julebæk

Søndag den 25. oktober kl. 10 - 13

Fugletrækket er stadig i gang i slutningen af oktober, hvor Kohavens Venner endnu engang tager ud og oplever det. Der kan stadig ses musvåger og spurvehøge på træk, men de sene arter som sangsvane, gæs, alliker og lærker vil nok dominere. De første duehøge kan dukke op, havørnen har sin hovedtræktid nu, og måske vil vi høre den ringende lyd fra de første små flokke af silkehaler.

Vi vil stå på stranden og observere trækket 2-3 timer, så tag varmt tøj på og medbring kikkert. Evt. kan man leje en kikkert på stedet for 10 kr.

Turleder: Steen Søgaard

Mødested: Stranden nedenfor P-pladsen ved Julebækhus på Nordre Strandvej.

Gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Fototur løvfald

Søndag d. 1. november kl. 10 - 14

Igen en tur med fotograf Henrik Schurmann, hvor han giver råd og anvisning om naturfotografering, med bla. efterårsfarverne som motiv.

Det er ikke en forudsætning, at du har været med på tidligere ture. Du skal bare komme for at få en dejlig dag i naturen.

Mødested: Hellebæk Avlsgård

Medbring madpakke, drikke og passende påklædning.

Gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Værd at vide om natur og miljø

Nationalparken

Sidst i januar 2009 meddelte forligspartierne bag nationalparklove de 5 kommuner, at det forslag som kommunerne havde fremsendt ikke var ambitiøst nok, og at der skulle ske yderligere borgerinddragelse.

Kommunernes nye forslag til afgrænsning har været drøftet med borgerne på møder i foråret i de enkelte kommuner. Kommunernes nye forslag til afgrænsning omfatter ca. 34770 ha. ca. 1.270 ha større end forslaget fra november 2008. Det er bl.a. Søborg Sø som er kommet med. Til gengæld er et område nord for Esrum Sø taget ud. Det betyder fortsat, at den nordlige og den vestlige korridor ikke kan etableres som oprindelig foreslået.

Forligspartierne tager formentlig stilling til det nye forslag her tidligt på efteråret. Det forventes derefter, at et forslag til Nationalpark Kongernes Nordsjælland vil blive sat i gang i løbet af efteråret og forventes blive sendt i offentlig høring i 2010.

Poul Erik Pedersen

Julegaveidé – da ikke i september?

Jo, hvorfor egentlig ikke? – Julen er over os, inden vi aner det! Og sådan er det jo hvert år.

Rigtig mange har stiftet bekendtskab med DANE danske kunstnere for natur og miljø ved den store udstilling på

Avlsgården sidste forår. På udstillingen var også et antal projektbøger fra de egne af landet, som gruppen har arbejdet i.

Den sidste nye er ”Naturen i byen – byen i naturen”. Byen er København skildret i omkring 100 kunstværker med ledsagende tekster fra bydelene.

Bogen er blevet meget rosende anmeldt – og med rette. Som skrevet står ”selv om der endnu er et stykke tid til året rinder ud, må man sige, at denne bog kandiderer stærkt til at blive årets naturbog”. Denne, samt øvrige projektbøger kan købes på Avlsgården, når vi har vore arrangementer og ture.

Høslæt og høstfest juni 2009

Foto: Niels Grønkjær

Deadline for indlæg til næste nr. af Nyhedsbrev
fredag d.8. januar 2010

Redaktion

Redaktør Kirsten Holst
Tlf. 49225719/40955214
E-mail laki@mail.tele.dk

Niels Grønkjær
Axel Gaarslev
Henrik Schurmann
Gitte Brandenburg
Tryk: Skibstegnestuen, Ålsgårde

Kontakt til Foreningen

www.kohavensvenner.dk

Formand
Steen Søgaard
Tlf. 49707230/20303556
E-mail steogmag@hotmail.com

Kasserer
Niels Grønkjær
Tlf. 49263126
E-mail nielsg48@hotmail.com

Dansen på engen

Af Niels "Åmand" Johansson

Artikel bragt i URT temanummer – Høenge i Danmark 29.årgang – juni 2005

Udgivet af Skov- og Naturstyrelsen og Dansk Botanisk Forening

Det var en dejlig midsommerdag. På borgens tårn stod den underskønne skjoldmø Estrid. Hendes lange, gyldne hår bølgede i vinden som den dejligste kornmark, mens hun kiggede ud over Bastrup Sø. Fra borgen havde hun milevidt udsyn over det prægtige landskab med agre, enge og lunde. På den anden side af søen så hun bønderne slå hø med deres leer. Ja, mange drømme kan fange én når man står her ved søen og lukker sine øjne et øjeblik. Der er ingen ægte skjoldmøer til længere, og borgen henligger i dag blot som ruin. Men kommer man en dag forbi Bastruptårnet og går derop for at nyde udsigten, behøver man ikke knibe sig i armen. Det er skam virkeligt nok, hvis der på den anden side af søen går en flok "bønder" og slår hø med deres leer.

Tørre, stive tagrør har gennem årene måttet bukke under for høstfolkets flid og håndbyggede leer. Frem af den kalkrige jord vælder nu en lav og artsrig flora, til glæde for høstfolk og til fryd for sværmeriske sommerfugle. Med veltrænet omhu skæres høet i lange, snorlige baner. De op til 2 meter brede, såkaldte skår er nu ryddet af leerne og henligger indbydende for både urt og sol. I lange "rumper" mellem skårene ligger høet til tørring og affrøning. Man behøver blot at kaste blikket ned for at skue Sump-Hullæbe, Leverurt, Bredbladet Kæruld m.m.fl. At Vorherre skabte livet i mangfoldighed, bærer stedet her det tydeligste vidnesbyrd om.

Siden en smed lærte at banke et leblad ud, og en kvik bonde satte et forlængerskaft på, er leen stort set forblevet uforandret. Sammen med dette redskab har sultne muler haft en overordentlig stor indflydelse på vegetationen i det åbne land. Disse påvirkninger, der stod på fra omkring Arilds tid, er på få generationer ændret markant. Desværre findes der ingen arealer under moderne og intensiv drift, der har kunnet bevare denne Guds artsrigdom. Vegetationen på

Niels "Åmand" harrer leen. Foto: Jette Cold Ravnkilde

høsletenge er og bliver skabt under god gammeldags drift. Set med økonomiske øjne er slåning med le det rene idioti, men set med økologiske øjne er leslåning på mange arealer den rene guldgrube. Så vidt jeg erindrer var der en eller anden miljøminister, der ønskede sig "mere miljø for pengene". Vedkommende burde i denne henseende bryde ud i jubelsang, thi høstfolket, der slår dette areal ved bredden af Bastrup Sø, foruden Krogenlund, Brandbjerg, Nydam m.fl., gør det ganske frivilligt.

Hvem er da disse natur-voluntører? Hvad drager dem dog til enge?

Tja, svaret er ikke enkelt og ville afkræve akademisk indsigt i antropologi. En indgangsvinkel er af ren botanisk karakter. En anden er kulturhistorisk. En tredje filosofisk. En fjerde "hyggologisk". En femte hånd-værksmæssig. En sjette social osv.

Selv mener jeg, at være påvirket af de fleste af ind

Niels "Åmand" med sønnen Julian som tager de første dansetrin på engen

gangsvinklerne. At gå på en eng og høre en laugsbroder/ -søster's "neeij, iihh" eller "ååhh", når der er dukket en ny/genfunden art op, det kan ikke undgå at rykke i nakkehårene. Det er ikke bare fedt – det er Vibefedt! At høre om kanalgravning til engvanding, at høre om egnstypiske metoder til montering af håndtag på le-drag, kan lade drømmene drage tilbage til svundne tider. At høre sang om sol over enge, kan give gåsehud. At have harret en le så den hvisker i høet, kan give faglig henrykkelse.

For år tilbage var jeg, i forbindelse med et kursus på Skovskolen, på besøg hos den svenske le-guru Kjell Gustafsson, som nævnte begrebet "at danse på

engen". Umiddelbart forstod jeg det ikke helt, skønt jeg mente mig nogenlunde ferm som le-fører. Jeg er blevet bedre – langt bedre – siden da. Samtidig ved jeg også, at jeg kan blive langt bedre endnu. Og som livet går i enge har jeg ligeledes lært, at man starter som ung og kåd i en jitterbug – med store vilde bevægelser – for så at ende, som gammel og erfaren, i en kælen kinddans med sin gammelkendte le. Ja, det er som at skue en andægtig vals, når en flok levrager danser gennem engen, til stille musik af leernes skår i det sommerfriske hø. Efter ballet er der mad, og måske lidt godtøl til.

Dans på engen kan så absolut anbefales. Landskabet får ligesom sin egen sjæl og giver en slags meditativ følelse af nærvær med stedet. Det giver derudover følelsen af ægthed. Ikke noget med moderne maskiner for at gøre det billigt og hurtigt.

Man lægger jo ikke eternittag på Kronborg slot, fordi det er billigt og hurtigt - vel! På Statens Museum for Kunst hænger der andet end reproduktioner! Og her er der tale om lutter døde ting.

På en eng er der liv, ægte liv, men sårbart liv. Der er kun én vej – man gør som man bør! Man gør, som man gjorde. Man bevarer, hvad man skabte.

Og mens man så tager sin svingom med leen, med sjælero og god samvittighed, så lader man uvilkårligt sine tanker svæve tilbage til hedengangne generationer, i hvis fodspor man nu danser. Og næste gang jeg så høster ved Bastrup Sø, ja, der vil jeg for et øjeblik standse op og lukke øjnene. I mine drømme vil jeg se min kære skjoldmø Estrid stå derovre i sit tårn, og vi kan vinke til hinanden, til samme lærkesang og samme duft af nyslået hø.

Høslæt og høstfest i Kohaven 2009

Foto: Niels Grønkjær